

Allmän SiS-rapport
2006:7

Utvecklingsprojekt finansierade av Statens institutionsstyrelse

ISSN 1404-2584

Statens
institutions
styrelse SiS



Förord

Att initiera och stödja utvecklingsarbete hör till ett av FoU-stabens viktigaste uppdrag. Ett sätt att stödja utvecklingsarbete är att via medel till projektverksamhet utveckla SiS verksamhet. Det kan gälla nya metoder, försöksverksamheter med nya organisations- och arbetsformer eller uppföljning och utvärdering.

Utvecklingsprojekten kan vara såväl lokalt som centralt initierade. Projekten skall ha ett uttalat syfte med en plan för genomförande, uppföljning och utvärdering. Projekten skall ligga utanför reguljär verksamhet. Beslut om projektansökningar tas årligen efter beredning av medarbetare från planeringsavdelningen och FoU-staben utifrån fastlagda prioriteringsområden för projektmedlens användning.

Sedan 1994 har SiS finansierat drygt 300 utvecklingsprojekt varav tre fjärdedelar gäller ungdomsvård och en fjärdedel missbrukarvård. Ca 120 miljoner kronor har sedan starten satsats på olika utvecklingsprojekt inom den särskilda ungdomsvården och LVM-vården.

För åren 2004 till 2006 har ca 32 miljoner kronor fördelats till ca 100 utvecklingsprojekt. De flesta är två- eller treåriga projekt. 51 helt nya projekt har påbörjats under perioden 2004–2006, varav 18 avser ungdomsvården, 8 LVM-vården och 25 övergripande projekt, d v s avser både ungdomsvård och missbrukarvård. Utvecklingsprojekten under de här åren berör bl a implementering av nya metoder, eftervård, utveckling av vården särskilt för flickor, metoder för utredning och behandlingsplanering, familje- och nätverksarbete samt uppföljning och utvärdering.

Sammanställningen har gjorts av utredningssekreterare Erna Gudmundsdóttir, SiS FoU.

Nils Åkesson
FoU-direktör

Innehållsförteckning

Förord	1
Ungdomsvården.....	3
Utveckling av vården	3
Utveckling av vården för flickor	5
Metoder för utredning och behandlingsplanering	7
Familje- och nätverksarbete	9
Uppföljning och utvärdering av vården	10
Övrigt	14
LVM-vården	16
Utveckling av vården	16
Metoder för utredning och behandlingsplanering	17
Uppföljning och utvärdering av vården	18
Övrigt	20
Verksamhetsövergripande projekt.....	20
Förteckning över rapporter från utvecklingsprojekt	24
Utgivna i serien Allmän SiS-rapport	24
Utgivna i forskningsserien	25
Utgivna i serien SiS följer upp och utvecklar	25

Ungdomsvården

Utveckling av vården

Professionellt handledd familjevård (Multidimensional Treatment Foster Care) inom SiS (1.2000/0041.2)

Utredningshemmet i Hässleholm

Projektledare: Jenny Evertsson, Utredningshemmet i Hässleholm

Vetenskaplig ledare: Kjell Hansson, Socialhögskolan, Lunds universitet

Projektid: 2001-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 425 000 kronor

Projektet prövar en behandlingsform och eftervårdsmodell för familjevård till utredningshemmet. Modellen Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC) har utvecklats vid Oregon Social Learning Center, USA, där den är väl prövad. Forskning visar positiva behandlingsresultat när det gäller psykosocial problematik, kriminalitet och missbruksproblematik hos ungdomar. Inledningsvis skall modellen anpassas till svenska förhållanden och förutsättningarna inom den särskilda ungdomsvården. Placeringsformen skall i första hand vara ett alternativ till enskilda hem för vård och boende efter utredning. Behandlingen genomförs som professionellt handledd familjevård. Familjevården genomförs efter ett beteendeterapeutiskt program. Parallellt med familjevård får den unge individualterapi och ursprungsfamiljen familjeterapeutiskt stöd. Efter avslutad behandling skall ungdomen återgå till boende hos sina vårdnadshavare. Modellen innebär att ett team utbildas för genomförande av programmet samt att man rekryterar och utbildar familjehem.

Miljöterapeutiskt utvecklingsprojekt med kognitiv inriktning (1.2002/0032.2)

Fagareds ungdomshem

Projektledare: Jan Thorvaldsson, Fagareds ungdomshem

Projektid: 2003-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 165 000 kronor

Projektet genomfördes på en sluten behandlingsavdelning för LSU-dömda pojkar, Ekliden. Projektet syftade till att utveckla personalgruppens kompetens vad gäller miljöterapeutiska metoder och att integrera avdelningens kognitiva behandlingsarbete med det miljöterapeutiska arbetet. Det innebar också att utveckla avdelningens metoder till att omfatta pojkarnas hela tillvaro på Ekliden samt att få hela personalgruppen involverad i behandlingsarbetet. All personal genomgick därför en gemensam utbildning i miljöterapi under projektiden. Projektledaren skrev en avslutande rapport *Miljöterapeutiskt utvecklingsprojekt med kognitiv inriktning* (ej utgiven).

Samverkansprojekt kring ungdomar med sociala problem och psykiatriskt vårdbehov (3.2002/0049.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Håkan Aronsson

Projektid: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 1 000 000 kronor

Mellan Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet och SiS genomfördes ett gemensamt utvecklingsprojekt i avsikt att förbättra vård och stöd till de ungdomar som kan bli

eller är intagna på SiS ungdomshem och som har psykiatriska vårdbehov. En gemensam projektledare anställdes som även utvärderade projektet. Arbetet pågick i Uppsala län, Stockholms län och i Västra Götalands region. Projektet syftade till att undersöka vilken nytta ungdomar som är eller planeras bli inskrivna på särskilda ungdomshem kan ha av en förbättrad systematik i samarbetet mellan socialtjänsten, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och SiS. De frågor som särskilt uppmärksammades var:

- Vilket stöd och hjälp behöver handläggaren i kommunen av andra vårdgivare när det gäller utredning, placering, utformning av vårdinnehåll och insatser för återanpassning?
- Vilka hinder finns för samverkan mellan socialtjänsten, BUP och SiS?
- Vilka strategier kan bidra till en lösning?

Projektet har avrapporterats år 2005 i *Samverkan inom ungdomsvården. Om psykiatriska vårdinsatser för ungdomar vid särskilda ungdomshem* av Håkan Aronsson.

Utveckling av institutionsbehandling med stöd i nya forskningsrön, MultifunC (3.2003/0074.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Martin Lardén, Sundbo ungdomshem

Projektid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 2 435 000 kronor

Detta projekt har sin grund i det s k Institutionsprojektet, vars utgångspunkt är Tore Andreassens (2003) sammanställning av befintlig forskningslitteratur för behandling på institution av ungdomar med grava antisociala problem. Norge och Sverige samarbetar genom detta projekt för att pröva en behandlingsmodell i projektform. I Sverige bedriver två institutioner behandling med hög programintegritet utifrån nämnda modell. Projektet bygger på flera steg, där första steget var att beskriva och utveckla nödvändiga förutsättningar för utveckling av institutioner med en konkretisering av behandlingsmodellen. Nästa steg gäller själva etableringen av en modellinstitution och det tredje steget gäller utvärdering genom att följa upp hur det går för ungdomarna.

Eftervård i en aktiv vårdkedja (1.2004/0094.2)

Högantorps ungdomshem

Projektledare: Lena Henriksson, Högantorps ungdomshem

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 75 000 kronor

Projektet syftade till att strukturera och systematisera befintlig eftervård. Eftervården består av två kategorier; dels eftervårdskontakt som primärt innefattar utslussning till ett nytt boende med överföring av viktig kunskap samt att avsluta viktiga relationer, dels eftervårdskontakt med mer detaljerad uppföljning och stöd till mottagande professionella nätverk. Projektmål var bland annat att underlätta och bättre förbereda ungdomarna för ett eget positivt liv och att säkerställa vården i vårdkedjan. Projektet kommer att redovisas i en slutrapport.

Att projektera för att sedan genomföra ett införande av brukarperspektiv/råd på alla nivåer inom verksamheten. Att starta ett brukarråd för ungdomsvården på central nivå inom myndigheten. (2.2005/0061.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Rutger Zachau och Lars Wetter, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 100 000 kronor

Att införa ett brukarperspektiv för att öka ungdomars och klienters delaktighet genom inrättandet av ett brukarråd. Projektet ligger i linje med de intentioner SiS som statlig myndighet är ålagd att införa.

Utveckling av eftervård inom SiS ungdomsvård (3.2005/0064.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Rutger Zachau, Vård- och behandlingsenheten

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 40 000 kronor

Medlen avser resekostnader för medlemmar i frivilliga organisationer vid besök på Björkbackens skol- och ungdomshem. Projektet ingår i ett s k Equal projekt *outsider* som fokuserar på ungas väg in i arbetslivet; hindrande strukturer och bristande helhetssyn i de stödjande strukturerna. Projektet vill skapa rum för ungdomar att hitta sin egen drivkraft och kreativitet och utveckla nya vägar för att få ökat inflytande och makt över sina egna liv och en tydligare roll i samhället och på arbetsmarknaden. Projektet utgår från områdena skola, institution och "utanför". Där utanför är ett samlingsbegrepp för ungdomar som står utanför arbetsmarknaden och inte heller finns i skola eller på någon institution.

Utveckling av vården för flickor

Flickor på särskilda ungdomshem, syndrom och prognos (3.2001/0038.2)

Statens institutions styrelse, FoU

Projektledare: Marie-Louise Körlof, Planerings- och uppföljningsenheten

Vetenskaplig ledare: Lars R Bergman, Stockholms universitet

Projekttid: 2002-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 1 040 000 kronor

Det övergripande syftet är att studera flickors olika anpassningsproblem vid inskrivningstillfället på särskilda ungdomshem och flickornas status efter det att de lämnat hemmen. Syftet kan preciseras i två delar;

– Att undersöka, identifiera och beskriva mönster av flickors anpassningsproblem vid inskrivningstillfället utifrån ett individuellt perspektiv och relatera dessa till olika bakgrundsfaktorer.

– Att undersöka flickornas återanpassning till samhället i relation till deras initiala problemsyndrom. Avsikten är att lägga tyngdpunkt på flickornas egna resurser och livssituation en tid efter utskrivningen från SiS oavsett behandlingsinsatser och vårdtid. Materialet utgörs av telefonintervjuer gjorda 2002 och 2003 samt ADAD-intervjuer med flickor vid inskrivning på särskilt ungdomshem.

En delrapport föreligger *Problemsyndrom hos flickor på särskilda ungdomshem* (Allmän SiS-rapport 2002:2) och slutredovisning sker i form av en avhandling i psykologi.

Uppföljning av unga kvinnliga missbrukare i tolvstegsbehandling (1.2001/0064)

Granhults behandlingshem

Projektledare: Ingela Frödén, Granhults behandlingshem

Vetenskaplig ledare: Karin Trulsson, Stiftelsen Kvinnoforum

Projekttid: 2002-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 492 000 kronor

Syftet med projektet var att dokumentera en nystartad verksamhet för flickor med missbruksproblem samt att göra en uppföljning av flickorna som erhållit behandling. Projektet genomfördes i tre faser där den första syftade till att dokumentera uppbyggnadsfasen, den andra var konsolideringsfasen och den tredje utgjordes av en uppföljande studie av flickornas situation på längre sikt. Slutrapport är skriven av Arne Kristiansen och heter *Utvärdering av tolvstegsinriktad § 12-vård. Flickor i tvångsvård* (SiS följer upp och utvecklar 3/05).

Uppföljning av utredningar – ett ADAD-projekt (1.2002/0044.2)

Behandlingshemmet Ljungaskog

Projektledare: Arne Gynther, Solgården

Vetenskaplig ledare: Ove Johansson och Nils-Åke Ingvarsson, Högskolan i Halmstad

Projekttid: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 375 000 kronor

Projektet syftade till att utveckla en modell för utvärdering och uppföljning av SiS utredningsavdelningar med hjälp av ADAD. Frågor som besvarades var bland annat hur socialtjänsten använt utredning i sin vårdplanering, hur den aktuella flickan utvecklats och vilken hjälp hon fått samt hur hennes situation såg ut vid uppföljningstillfället. En preliminär rapport *Uppföljning av utredningar; FoU-rapport från ett utvecklingsprojekt vid SiS – utredningsavdelning Solgården* från 2005 föreligger.

SiS-placerade flickors och pojkars behov – skillnader i social och känslomässig utveckling i ett risk- och genderperspektiv (1.2003/0033.2)

Högantorps ungdomshem

Projektledare: Thomas Fahlqvist, konsulterande pedagog

Vetenskaplig ledare: Mats Granhult, Mälardalens högskola

Projekttid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 225 000 kronor

Projektets syfte var att utveckla en differentierad utredningsmodell som tydligare belyste individuella behov hos flickor placerade på SiS för utredning. Projektet ville utveckla verktyg för prognostisering av behandlingsutfall i relation till specifika metoder. Projektet försökte ta reda på om man kan identifiera, definiera och differentiera skillnader ur gender- och individperspektiv, och om man i så fall även då kan utveckla effektivare behandlingsplanering. Rapport är under utarbetande.

Teori möter praktik, om unga missbrukande flickor i LVU-vård (1.2003/0044.2)

Hammargården

Projektledare: Ingalill Hedqvist, Hammargården

Vetenskaplig ledare: Karin Trulsson, Stiftelsen Kvinnoforum

Projekttid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 600 000 kronor

Projektet syftar till att implementera en teoretiskt förankrad modell för vård av unga flickor vid behandlingsarbetet av en nystartad SiS-institution. Projektets arbete ska bidra till att medvetandegöra och lyfta fram den interna bilden av behandlingsarbete vid Hammargården. Dokumentation är ett prioriterat område för att ge underlag för kunskapsutveckling. Genom att ge utrymme för intern dokumentation kan verktyg växa fram i behandlingsarbetet. Därigenom kan den interna processen vid implementering av en behandlingsmodell följas och

bidra med kunskap. Projektet avser att belysa såväl de unga flickornas som personalens och utomstående nyckelpersoners perspektiv när det gäller flickornas problematik, livsvillkor och behandling.

Resultatet kan bli en viktig inspirationskälla när det gäller att förstå interna processer, hantera dessa och gå vidare i institutionsbehandlingsarbete för unga flickor. Resultaten kan i förlängningen även inspirera utvecklingen av behandling för vuxna missbrukande kvinnor. Rapport är under bearbetning.

Flickor med många handikapp. Hur kan deras behandling inom SiS bli framgångsrik? (1.2005/0046.2)

Behandlingshemmet Ljungaskog

Projektledare: Roger Fallesen, Ljungaskog

Vetenskaplig ledare: Mikael Karlsson, leg. psykolog

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 100 000 kronor

En elev som placeras på Ljungaskog har många handikapp, hon är utvecklingsstörd och har en grav hörselskada. Hon skadar sig själv och kan rymma till personer som utnyttjar henne, hon klarar inte av matsituationerna och sin egen hygien. Ljungaskog anställer därför tre medarbetare som har som sin speciella uppgift att ta hand om henne.

Projektet har två syften. Första syftet är att utröna vilka förutsättningar som krävs för att ge professionell vård för den flicka som tillhör målgruppen, t ex behandlingsmetoder, skolgång, medicinsk kompetens, materiella resurser samt personalens kompetens. Andra syftet är att utröna vad som krävs för att integrera denna målgrupp med andra elever, nätverket och samhället. Detta skall göras genom metoder på institutionen för god integration, metoder för nätverks- och familjearbete och samhällsresurser för en framgångsrik utslussning.

DBT-behandling inom SiS (1.2005/0055.2)

Brättegården

Projektledare: Mats Stenius, Lövsta skolhem

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 200 000 kronor

Projektet som sker i samverkan mellan två ungdomshem och ett LVM-hem syftar till att föra in dialektisk beteendeterapi (DBT) i behandlingen av flickor/kvinnor med emotionell instabilitet samt undersöka och utvärdera vilka moment i behandlingsmetoden som tvångsomhändertagna flickor/kvinnor kan tillgodogöra sig. Ett annat syfte är att ge personalen på behandlingsavdelningarna ett arbetsredskap att behandla flickor/kvinnor med självskadebeteende.

Metoder för utredning och behandlingsplanering

Screening med avseende på riskfaktorer (1.2002/0025.2)

Gräskärns ungdomshem

Projektledare: Hasse Ekström, Gräskärns ungdomshem

Vetenskaplig ledare: Thomas Nilsson, Rättspsykiatriska kliniken, Hisings Backa

Projekttid: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 430 000 kronor

Syftet med projektet var att utveckla bättre och fylligare behandlingsplaner som kan leda till mer differentierad behandling genom att kartlägga risk- och skyddsfaktorer hos nyinskrivna ungdomar. Kartläggningen genomförs av ett team bestående av psykolog, sjuksköterska, psykiater och familjeterapeut. Metoder som används är förutom intervjuer och observationer ADAD, WISC-III, MKNS (ett screeningtest som avser att diskriminera ungdomar som har en neuropsykologisk problematik), KASAM, nätverkskarta med mera. Efter sex månader gjordes en uppföljning av behandlingsplanerna. Resultaten visade bland annat att instrumentets reliabilitet mätt med Cronbach's alpha var god. Analys har gjorts på hela instrumentet och på item-nivå. Några enstaka items fick sämre värden. Preliminär rapport finns.

Integrering av manualbaserade program (1.2004/0084.2)

Björkbackens skol- och behandlingshem

Projektledare: Birgitta Ortmon, Björkbackens skol- och behandlingshem

Vetenskaplig ledare: Tove Petterson, SiS FoU

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 242 000 kronor

År 2005 fattade Björkbackens ledningsgrupp beslut om att integrera manualbaserade program i verksamheten. De beslöt även att satsa på en grundutbildning i kognitivt förhållningssätt för all personal på Björkbacken eftersom kompetensnivån var ojämn i de olika behandlingsgrupperna. Projektets syfte är att integrera behandlingsprogram på samtliga behandlingsavdelningar samt omarbeta och anpassa befintliga behandlingsprogram till Björkbackens målgrupp. Projektiden beräknas till fyra år med olika faser, utbildnings- och organisationsfas, genomförandefas samt uppföljnings- och utvärderingsfas.

Förstudie avseende behandling av ungdomar som anlagt bränder samt hur dessa erfarenheter kan användas i förebyggande syfte (1.2004/0128.2)

Öxnevalla behandlingshem

Projektledare och vetenskaplig ledare: Lennart Strandberg, Kreafor AB

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 80 000 kronor

Syftet med förstudien var att utveckla behandlingsmetoder för ungdomar som anlägger bränder eftersom dessa enligt en studie skiljer sig från andra ungdomar. I projektiden ingick att försöka få fram ett förebyggande perspektiv. En rapport skriven av projektledaren Lennart Strandberg föreligger (ej utgiven).

Förbättra läs- och skrivförmågan hos elever boende på särskilda ungdomshem genom teknisk kompetens och språklig stimulans (3.2005/0038.2)

Växjö universitet

Vetenskaplig ledare: Idor Svensson, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet

Projektid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 150 000 kronor

Idor Svensson har haft ett forskningsprojekt med syftet att undersöka om IT-baserade hjälpmedel kan förbättra den litterata förmågan hos elever boende på särskilda ungdomshem. I forskningsprojektet ingick experiment- och kontrollinstitutioner. I utvecklingsprojektet ges interventionen till de institutioner som i forskningsprojektet utgjorde kontrollinstitutioner. Syftet med projektet är att studera om en ökad litterat miljö på institutionerna ger positiva

effekter på läsförmåga och -intresse. Den teoretiska ramen för studien utgår ifrån en cost-benefit modell vilket innebär att elevens ansträngning att ta till sig text ökar hans motivation för läsning. Dessa två pedagogiska frågor bearbetas genom att föra in tekniska hjälpmedel samt att förbättra den litterata miljön. Genomförandet av interventionsstudien görs under hösten 2005 och våren 2006.

Utveckling av dokumentation och uppföljning (1.2005/0041.2)

Tunagården

Projektledare: Ola Nederman, Tunagården

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 100 000 kronor

Tunagården har sedan 1999 gjort egna enkäter och intervjuer med sin målgrupp, förutom de av myndigheten ålagda. Syftet med projektet är att samla befintligt material, förbättra och förfina befintliga enkäter och tillföra nya mätinstrument som, om möjligt, bättre kan mäta vilka insatser i behandlingen som är verksamma. Detta ger en bättre beskrivning av verksamheten och förbättrade metoder i behandlingen av pojkar som begått sexuella övergrepp. Frågor som ställs är, vad är verksamt i vår behandling och utslussning/eftervård. Vilka metoder enligt beprövad erfarenhet respektive vetenskapligt belagda finns att tillgå? Vad behöver revideras i verksamheten utifrån beskrivningen i rapporten *Unga förövare av sexuella övergrepp. Tunagårdens behandlingsmodell* (av Åsa Jeppsson, Inga Tidefors Andersson, Eva Löwdahl, SiS följer upp och utvecklar 2/02).

Tvångsvård och tolvstegsorientering en möjlig kombination? Beskrivning och analys av verksamheten vid Granhults behandlingshem (LVU) (1.2005/0057.2)

Granhults behandlingshem

Projektledare och vetenskaplig ledare: Göran Johansson, Ersta Sköndal Högskola

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 150 000 kronor

Granhults arbetsmetod, att kombinera tvångsvård av omhändertagande av pojkar enligt LVU, med en behandlingsmetod vars grundläggande principer bygger på medvetenhet, frivillighet, intresse och engagemang är ovanlig i svensk missbruksvård. Detta projekt syftar till att närmare beskriva och analysera den empiriska och teoretiska grunden för en framgångsrik förening av tvångsvård och behandlingsinslag med ideologisk karaktär. Rapport utkommer under år 2006.

Familje- och nätverksarbete

Från utbildning till behandling. Implementering av familjearbete inom den särskilda ungdomsvården (1.2001/0030.2)

Stadens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Martha Kesthely, Uppföljningsenheten

Vetenskaplig ledare: Anders Gustavsson, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet

Projekttid: 2002-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 1 540 000 kronor

Projektet avsåg att dels ge personalen vid Högantorps ungdomshem möjligheter att utveckla familje- och nätverksarbete i utredningsarbetet, dels att utveckla familje- och nätverksarbete inom SiS östra och mellanregion med mål att höja den allmänna kompetensen. Avdelningar

som deltog i projektet erbjöds handledning i familjearbete samt utveckling av familje- och nätverksmetoden. Syftet med projektet var att undersöka förutsättningar och svårigheter för implementering av nya kunskaper på de aktuella institutionerna. Att studera om utbildning leder till ackumulerad kunskap i arbetsgrupperna på de undersökta avdelningarna och vilka förhållanden som underlättar och försvårar en implementering. I projektet ingick att följa och beskriva familjearbetets utveckling och studera förhållandet kunskap och arbetsmetoder som används i behandlingen. En utvärdering av institutionernas arbete gjordes genom enkäter och intervjuer med personal. Delar av projektet har utmynnats i en doktorsavhandling *Jag vill att ni hämtar min mamma. Villkor för familjearbete för ungdomar inom institutionsvård* (2006) av projektledaren Martha Kesthely.

Familjebehandling Ljungaskog (1.2002/0047.2)

Behandlingshemmet Ljungaskog

Projektledare: Kristina Mossberg, Behandlingshemmet Ljungaskog

Vetenskaplig ledare: Kjell Hansson, Socialhögskolan Lunds universitet

Projekttid: 2003-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 730 000 kronor

Projektet syftar till att utnyttja öppenvårdens fördelar i kombination med den slutna vårdens genom att utveckla en modell som kan utgöra alternativ till institutionsplacering. Detta görs genom att eleven skrivs in på Ljungaskogs projekt efter det att en utredning slutförs. Efter introduktionen genomförs behandlingen i elevens hem eller familjhem. Elev och familj återvänder till institutionen för utvärdering och föräldrautbildning. Om eleven rymmer, använder droger eller på något annat sätt bryter överenskommelsen skall krisprogrammet inledas. Efter avslutad krisbehandling återvänder eleven till hemmet för fortsatt behandling.

Utveckling och utvärdering av lösningsfokuserat arbetssätt i nätverks- och familjesamarbete med pojkar dömda enligt LSU (1.2004/0083.2)

Bärby ungdomshem

Projektledare: Christer Eriksson, Bärby ungdomshem

Projekttid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 275 000 kronor

Projektet syftar till att skapa en manual för nätverks- och familjearbete samt implementera manualen i ordinarie verksamhet. I projektet ligger att pröva huruvida ett manualstyrt familje- och nätverksarbete kan förbättra utslussningen från LSU-vård genom minskat antisocialt beteende och enklare (åter)anpassning i samhället.

Uppföljning och utvärdering av vården

Uppföljning och utvärdering av Eknäs pojkar 1998–2002 med utgångspunkt från ADAD-intervjuer (1.2002/0028.2)

Eknäs ungdomshem

Projektledare: Jan-Olov Josephson, Eknäs ungdomshem

Vetenskaplig ledare: Stefan Nordqvist, SiS FoU

Projekttid: 2003-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 215 000 kronor

Projektets övergripande syftet var att utifrån den kunskap som uppföljningen ger kunna vidareutveckla verksamheten på Eknäs.

De frågeställningar som besvarats är;
Hur ser målgruppen ut på de olika avdelningarna?
Hur har pojkarna upplevt vistelsen på respektive avdelning och bemötandet från personalen?
Hur nöjda har de varit med den hjälp de erhållit?
Hur ser situationen ut för de pojkar som skrivits ut från behandlingsavdelningar ett år efter utskrivning?

Materialet utgörs av ADAD-intervjuer från inskrivning, utskrivning och uppföljning. En slutrapport har skrivits där resultaten presenteras. Vid intagning framkom inte någon avgörande skillnad i ärendetyngd/problembild mellan akut- och utredningsavdelningarna. Behandlingselever som är yngre har oftare invandrarbakgrund och har oftare brottslighet och i mindre utsträckning missbruk som placeringsorsak. De skattas också ha mest problem med brottslighet, fritid/vänner och familj. Vid utskrivning framkom att om eleven ansett det viktigt med hjälp inom ett område ansåg han även i högre utsträckning att han fått hjälp med dessa problem. Detta var särskilt tydligt ifråga om alkohol- och narkotikaproblem. Vid uppföljning framkom att cirka hälften av pojkarna har klarat sig bra. De har klarat av att vara ute i samhället, gått i skola eller jobbat och inte begått brott eller missbrukat i nämnvärd omfattning.

ADAD-projektet (3.2002/0057.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Malin Arneng, FoU

Projekttid: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 1 890 000 kronor

ADAD-intervjuer genomförs på alla ungdomar på särskilda ungdomshem vid inskrivning, och utskrivning. För ungdomar som genomgått behandling görs uppföljningsintervjuer ett år efter utskrivning på ett urval av institutioner enligt överenskommelse. Informationen från inskrivningsintervjun skall användas i utrednings- och behandlingsplanering i enskilda klientärenden och en uppföljning skall alltid genomföras med den unge efter att intervjun genomförts. Institutionerna har idag tillgång till data från sina egna intervjuer och kan med hjälp av en statistikmodul erhålla data om sina klienter på gruppnivå både från inskrivning och utskrivning. All information från intervjuerna samlas i ett centralt forskningsregister för analys och rapportering och för forskning. Resultat från inskrivningsintervjuerna redovisas i årliga rapporter. En trendrapport för inskrivningsintervjuade ungdomar inskrivna för åren 1997–2004 har givits ut *ADAD-intervjuer 1997–2004 Förändringar i ungdomars bakgrund, livssituation och behandlingsbehov* (Allmän SiS-rapport 2006:2). År 2005 genomfördes fyra regionala endagarskonferenser, där utvärderingsansvariga, institutionschefer samt eventuellt övriga nyckelpersoner i institutionernas ADAD-organisationer bjöds in. Utbildningar har hållits. Skapande av mall/lathund för institutionernas data har påbörjats. Uppföljningsarbete görs och stöd ges till institutionerna och information till institutionscheferna.

Kvalitetssäkring och uppföljning av elever vid Lövsta skolhem (1.2003/0034.2)

Lövsta skolhem

Projektledare: Mats Stenius, Lövsta skolhem

Vetenskaplig ledare: Stefan Nordqvist, SiS FoU

Projekttid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 325 000 kronor

Syftet med projektet är att kartlägga och systematiskt utvärdera ungdomars placering vid Lövsta skolhems behandlingsavdelningar samt att ett år efter avslutad behandling följa upp ungdomarna. Projektet skall beskriva de ungdomar som placeras på Lövsta och jämföra målgruppen med andra SiS-institutioner. Vidare skall projektet belysa vilka insatser ungdomarna har tagit del av samt deras åsikter om behandlingen.

Utveckling och utvärdering av behandlingsarbete vid Håkanstorps ungdomshem (1.2003/0035)

Håkanstorps ungdomshem

Vetenskaplig ledare: Rolf Sandell, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projektledare: Teci Hill, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projekttid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 468 000 kronor

Håkanstorps behandling bygger på transaktionsanalytisk grund. Projektet syftar till att formalisera och systematisera arbetet. Projektet söker svar på frågeställningar som: Har behandlingen effekt? Påverkar vi ungdomarna på ett positivt sätt? Finns det bestående resultat efter avslutad behandling? Går det att manualbasera metoden? Vårdklimatet mäts återkommande, manualutveckling sker, uppföljningsrutiner utarbetas, och intagningsdiagnostik utvecklas.

Uppföljning av elever 4 år efter ADAD:s 1-åriga uppföljning (1.2003/0036.2)

Granhults behandlingshem

Projektledare: Göran Hallberg, Granhults behandlingshem

Vetenskaplig ledare: Odd Lindberg, Institutionen för beteende-, samhälls- och rättsvetenskap, Örebro universitet

Projekttid: 2004-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 250 000 kronor

I projektet skall belysas två dimensioner av ungdomars livssituation, anpassningsproblem och sociala band. Det övergripande syftet var att undersöka om och i så fall hur anpassningsproblem och sociala band förändras över tid. Ungdomarnas drogvanor, brottsaktivitet och relation till vänner, familj och bekanta undersöks. Även likheter och skillnader mellan ungdomar på Granhults behandlingshem och andra pojkar intagna på SiS institutioner undersöks. Projektet bygger på uppgifter från ADAD-systemet. En arbetsrapport har presenterats.

Behandling och resultatuppföljning (BRU) (1.2003/0059.2)

Stigbyskolan

Projektledare: Jan Johansson, Stigbyskolan

Vetenskaplig ledare: Ulf Stenström, Hälsöskolan i Jönköping

Projekttid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 285 000 kronor

BRU (internt utvecklingsprojekt på Stigbyskolan) är inriktad på att kontinuerligt följa upp och utvärdera behandlingsprocessen genom att registrera och mäta ett antal förutbestämda variabler (inslag eller verktyg i verksamheten) och försöka identifiera samband som har betydelse för elevens utveckling. I uppföljningen ingår att personligen träffa och intervjua eleven efter avslutad behandlingsarbete.

Utvärdering av behandlingen av adopterade ungdomar vid Folåsa behandlingshem (1.2004/0090.2)

Folåsa behandlingshem

Projektledare och vetenskaplig ledare: Rolf Holmqvist, Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 100 000 kronor

Projektets syfte är att studera hur det går för de ungdomar som varit på Folåsas behandlingsavdelningar genom att jämföra dessa med adopterade ungdomar som vårdas på andra särskilda ungdomshem. Projektet består av tre delar 1) att utröna vilka problem man vill påverka vid början av behandlingen 2) vilken behandling ungdomen får samt 3) vilka förändringar har skett efter behandlingen. Projektet bygger på data ifrån ADAD. En utvärdering har gjorts och väntas resultera i ett psykologexamensarbete.

ADAD-uppföljning (3.2004/0143.2)

Statens institutionsstyrelse

Projektledare: Stefan Nordqvist, FoU

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 690 000 kronor

Institutionerna fick under år 2005 tillgång till uppföljningsintervjuer i ADAD statistikmodul. Under år 2006 kommer arbetet med att koppla samman inskrivningsintervjuerna med uppföljningsintervjuerna att intensifieras. En sådan länkning möjliggör för institutionerna att studera förändring över tid. Projektet utgörs av stimulansmedel till de institutioner som genomför uppföljningsintervjuer för minst 65% av utskrivna ungdomar.

Övergången från blandade avdelningar till avdelningar med enbart flickor eller pojkar (3.2005/0060.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Tove Pettersson, FoU

Projektid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 130 000 kronor

Syftet med projektet är att undersöka vilken betydelse övergången till enkönade avdelningar har haft. Vilka skillnader kan urskiljas mellan blandade och enkönade avdelningar samt vilka fördelar och nackdelar har de olika formerna? Detta görs dels genom att studera ungdomarnas egna upplevelser av vården genom utskrivningsintervjuerna, dels genom intervjuer med personal på ett antal avdelningar med endast flickor, endast pojkar respektive med både flickor och pojkar.

Utvärdering av ART-behandling (3.2005/0065.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Knut Sundell, FoU-enheten Stockholms stad

Vetenskaplig ledare: Bo Vinnerljung, IMS och Knut Sundell, Stockholms stad

Projektid: 2006-01-01–2007-12-31

Beviljade medel: 320 000 kronor

Syftet med projektet är att genomföra en vetenskaplig utvärdering av ART-behandling inom SiS. Studien skall svara på följande frågor: 1) Hur utvecklas ungdomarna som deltagit i ART jämfört med dem som blivit föremål för andra behandlingsinsatser? 2) Finns det samband

mellan hur väl ART-tränarna följer manualen (programintegritet) och utfall? I studien skall mellan 100–150 ungdomar ingå och tre mättillfällen planeras direkt före insatsen, vid utskrivning från SiS samt sex månader efter utskrivningen. Ungdomar som är placerade vid institutioner som använder sig av ART-behandling kommer att matchas med ungdomar på andra institutioner som inte använder ART. Datainsamlingen sker genom strukturerade intervjuer.

Övrigt

Vidareutveckling av LSU-vården inom SiS (3.2004/0135.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Tomas Ring, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 300 000 kronor

Projektet syftade till utveckling av LSU-vårdens innehåll, behandlingsmetoder, struktur, säkerhet m m. Detta arbete gjordes tillsammans med avdelningsföreståndare, institutionschefer och representanter från placeringsenheten. Inom ramen för projektet gjordes ett studiebesök på Thorn Cross-anstalten i England.

Ett ytterligare studiebesök gick till Kanada. Där besöktes Federala justitiedepartementet (Ottawa), Ministry of Children and Family Development (Victoria), Victoria Youth Custody Centre, Youth Programme Community (the boys and girls club services), Colwood Office (Victoria), Vancouver Police department Youth Squad och Ministry of Children and Family Development (Vancouver). I april 2003 reformerades ungdomslagstiftningen i Kanada. Reformen innebar att det rättsliga systemet skulle användas mer selektivt. Reformen syftade bl a till att minska övertron på frihetsberövande påföljder och öka återanpassande insatser för bra övergång till lokalsamhället efter institutionsvistelse. Före reformen fanns det inga egentliga övergångar tillbaka till samhället. Reformen innebar en ny fokus på reintegrering och en rad åtgärder med tydligare vårdande/rehabiliterande syfte.

Utveckla pro-sociala kontakter inom SiS ungdomsvård (3.2004/0136.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Rutger Zachau, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 500 000 kronor

Projektet innebär en vidareutveckling av påbörjat arbete med att få in besöksverksamhet inom ungdomsvården. Medlen avser lönebidrag samt omkostnader för besöksverksamhet (resor, konferenser, utbildning, information). Projektet har utmynnat i rapporten *Ny kontakt. Ett samarbetsprojekt mellan Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare och Statens institutionsstyrelse* (Allmän SiS-rapport 2005:03).

Hälso- och sjukvårdsverksamhet inom ungdomsvården (3.2004/0145.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Tomas Ring, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 80 000 kronor

Projektets syfte är att utveckla kvalitetssäkringen inom ungdomsvårdens hälso- och sjukvårdsverksamhet. Arbetet fortsätter under 2006 och insatserna från 2005 och 2006 kommer att redovisas i en kommande rapport.

Skolkonferens år 2005 (3.2004/0152.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Kontaktperson: Luis Ortiz, Vård- och behandlingsenheten

Projekttid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 106 000 kronor

Under år 2005 genomfördes en tvådagars nationell skolkonferens. Lärare, pedagogiska ledare och institutionschefer diskuterade kunskaps- och verksamhetsfrågor. Under konferensen diskuterades bland annat SiS skolverksamhet och vad som händer inom den, individuella utvecklingsplaner, IUP – Börda eller möjlighet? Kvalitetsarbete – hinder eller stöd för god kvalitet i elevernas läroprocesser? Pedagogiska utredningar och förslag till pedagogiska utredningar och ett datoriserat dokumentationssystem presenterades för SiS skolverksamhet. Pedagogiska rådet presenterade sitt uppdrag, innehåll och representanter.

Konferens för kvalitetssäkring av utredningsverksamheten inom SiS (1.2005/0047.2)

Utredningshemmet i Hässleholm

Huvudansvarig sökande: Nick Dovik, Utredningshemmet i Hässleholm

Projekttid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 130 000 kronor

Arbetsgruppen för utveckling av utredningsverksamheten planerade att genomföra två konferenser under år 2006. En blev genomförd. Konferensen i maj syftade till att presentera arbetsgruppens dittills framtagna slutsatser och förslag på hur utredningsverksamheten inom SiS skall kvalitetssäkras. Ett annat syfte var att diskutera framtagna förslag för att stimulera delaktighet och förankring inom myndigheten. Konferensen riktade sig till institutionschefer och nyckelpersoner vid var och en av SiS utredningsverksamheter. På konferensen behandlades bland annat samverkan mellan SiS och socialtjänsten, SiS-utredningarnas koppling till vetenskap och beprövad erfarenhet samt verksamhetsuppföljning.

LVM-vården

Utveckling av vården

ESS-projektet; effektiv eftervård i SiS södra region (2.2002/0070.2)

Karlsvik LVM-hem

Projektledare: Marianne Larsson Kronberg, Klinisk alkoholforskning, MAS, Lunds universitet

Vetenskaplig ledare: Mats Berglund, Klinisk alkoholforskning, MAS, Lunds universitet

Projekttid: 2003-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 1 330 000 kronor

Projektet syftade till att implementera och utvärdera en eftervårdsmodell på tre LVM-hem. Eftervårdsmodellen är manualbaserad och case-managerstyrd. En kontrollerad randomiserad utvärderingsstudie gjordes finansierad av SiS. Studien syftar till att ge kunskap om betydelsen av intensiv eftervård för förbättrat resultat av missbrukarvård.

Kollegiegranskning av kvalitetsarbete – samverkansprojekt mellan Frösö LVM-hem, Runnagården, Renforsen och Lunden (2.2003/0037.2)

LVM- och ungdomshemmet Lunden

Projektledare: Lena Wedin, Frösö LVM-hem

Projekttid: 2004-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 385 000 kronor

Projektet var ett samverkansprojekt mellan Frösö LVM-hem, Runnagården, Renforsen och Lunden. Syftet med projektet var att implementera en kvalitetssäkringsmodell inom SiS som bygger på kollegiegranskning med syfte att utröna huruvida modellerna MI (motiverande intervju) och ÅP (återfallsprevention) har implementerats på ett effektivt sätt. En modell har utarbetats så att det är möjligt att överföra den till andra institutioner inom SiS. Projektet utmynnade i en delrapport – *Gör vi det vi säger att vi gör?*

Implementering av MI på Hornö LVM -hem (2.2003/0061.2)

Hornö LVM-hem

Projektledare: Agneta Wikström, Hornö LVM-hem

Projekttid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 200 000 kronor

Syftet med projektet var att studera implementeringsprocessen av MI-metoden både som samtalsmetod och som ett medvetet förhållningssätt till klienterna på Hornö. Mål för projektet var: 1) att integrera MI-samtal och förhållningssätt med institutionens övriga arbete för att därigenom höja kvalitén på motivationsarbetet, 2) att utarbeta en lathund/samtalsmanual utifrån Hornös klienters specifika behov, alternativt anpassa redan existerande manualer 3) att personalens självbild som behandlare påverkas gynnsamt. Rapport är under utarbetande.

Utveckling och dokumentation av eftervårdsmodellen på Fortunagården (2.2004/0089.2)

Fortunagården

Projektledare: Marianne Orestig, Fortunagården

Vetenskaplig ledare: Håkan Jenner, Växjö universitet, Vera Segraeus, SiS FoU

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 225 000 kronor

Projektet syftar dels till att dokumentera erfarenheterna av Fortunagårdens eftervårdsmodell dels att vidareutveckla modellen. Eftervården skall kopplas till utrednings- och nätverksarbetet under institutionsvistelsen och under § 27-placeringen. Projektmedlen avser dokumentationsarbetet. Rapport är under arbete.

Vuxnas lärande (3.2004/0146.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare och kontaktperson: Luis Ortiz, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 120 000 kronor

Målet är att vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens. Det föreligger ett behov av lärande hos många av SiS klienter, behoven kan vara både individuella eller målgruppsrelaterade. Projektet ledde till en intern diskussion med några chefer på LVM-hem men mynnade inte ut i några konkreta förslag eller förändringar i verksamheten.

Vårdkedjeprojektet (3.2004/0132.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 083 000 kronor

SiS fick år 2003 ett särskilt uppdrag att utveckla och pröva en förstärkt vårdkedjemodell inom missbrukarvården. Vårdkedjeprojektet syftar till att höja kvaliteten såväl inom LVM-vården som i eftervården. Samverkans- och samarbetsformerna med socialtjänsten skall förbättras. Behandlingsinnehållet vid LVM-hemmen skall utvecklas och utredningskompetensen vid LVM-hemmen stärkas. Kvaliteten skall öka såväl i den vård som ges med stöd av 27§ LVM som i den eftervård som i frivillig form skall följa på tvångsvården. Projektet pågår åren 2004–2006. Projekt som också ingår i vårdkedjeprojektet är; *Rällsögårdens klienter – en målgruppsbild skapad utifrån ASI/MAPS –data insamlade år 2001–2005 (2005/0058)*, *DOK ansökan 2006 uppföljning (2005/0068)*, *Utredningsverksamheten inom LVM-vården (2004/0133)*. Vårdkedjeförsöket utvärderas av Stockholms universitet under ledning av Kerstin Stenius.

Metoder för utredning och behandlingsplanering

Utveckling, anpassning och utprovning av feedbackformulär till DOK- intervjun (2.2003/0040.2)

Karlsviks LVM- hem

Projektledare: David Öberg

Vetenskaplig ledare: Björn Sallmén, Karlsvik LVM –hem

Projektid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 250 000 kronor

Syftet med projektet är att introducera en metodik för förbättrad klinisk nytta av DOK, att utveckla ett nytt tillägg till DOK-systemet. Feedbackformulärets syfte är att öka användbarheten av DOK i klientarbete för till exempel klientdokumentation, ärendehandläggning, klientkonferenser och behandlingsplanering. Utbildning i användningen av formuläret pågår hösten 2006.

LVM-utredning – normering av två instrument LSI och BCT (3.2003/0041.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Mats Fridell, Psykologiska institutionen,

Projektid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 138 000 kronor

Behov har uppmärksammats att kunna anvisa ett antal tester och skattningsskalor som lämpar sig för individuell bedömning, det vill säga ett antal instrument som täcker behovet av grundläggande diagnostik för den grupp klienter som behandlas vid SiS institutioner. Men instrumenten bör vara validerade. I detta projekt togs steget att normera och standardisera två instrument som har funnits med i diskussion och bedömts som relevanta, Kolbs Learning Style Inventory, LSI, och Basic Character Trait test, BCT. Preliminära rapporter för validering av respektive instrument föreligger.

Utredningsverksamheten inom LVM-vården (3.2004/0133.2/2000/0073)

Ingår som en del i vårdkedjeprojektet

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Kontaktperson: Janne Koskinen, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 600 000 kronor

Projektet syftar till att inom ramen för Vårdkedjeprojektet utveckla utredningsverksamheten inom LVM-vården. Detta skall ske genom utveckling av metoder samt implementering och tillämpning på LVM-institutionerna. Arbetsmanualer skapas och erfarenhetsutbyte sker genom konferenser, föreläsningar m m.

Uppföljning och utvärdering av vården

Beskrivning, analys och värdering av kriminalitetsprogrammet vid Rällsögårdens behandlingshem (2.2003/0057.2)

Rällsögården

Projektledare och vetenskaplig ledare: Göran Johansson, Fokus Kalmar län

Projektid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 150 000 kronor

Den kunskap som idag ges till behandlare av olika slag för att de skall kunna ”behandla” till exempel missbrukare skulle kanske kunna ges direkt till ”missbrukaren”. Denna möjlighet praktiseras, prövas och utvecklas i de kriminalitetsprogram som sedan 1996 används på Rällsögårdens behandlingshem. Kan formen ”utbildning” och regelrätt ”kurs” användas på andra av socialtjänstens verksamhetsområden? En beskrivning av Rällsögårdens kriminalitetsprogram kan ge vägledning i den frågan. Forskningsrapport utgiven och skriven av projektledaren. *Påverkan eller total förändring? Kritik av en förhållning med avstamp i ett program mot missbruk och kriminalitet* (Nr 3/05).

Individuell måluppfyllelse och strukturerad långtidsuppföljning. Tillämpning inom behandling av psykiskt funktionshindrade missbrukare och psykiskt störda lagöverträdare. Pilotprojekt avseende behandling av missbrukare (2.2005/0034.2)

Östfora behandlingshem

Projektledare: Marianne Carlsson, Uppsala universitet

Projektid: 2006-01-01–2006-12-01

Beviljade medel: 200 000 kronor

Detta är en delstudie inom projektet. Syftet är att implementera och utvärdera ett strukturerat behandlingskoncept där kärnan är individanpassade mätbara behandlingsmål och strukturerad långtidsuppföljning. Projektet antas leda till en kvalitetssäkring av LVM-vården liksom vården av psykiskt funktionshindrade och psykiskt störda lagöverträdare. Det arbetssätt som kommer att användas är *goal attainment scaling* (GAS). Under projekttiden kommer en konkret utformning av behandlingskonceptet att ske, utbildning av personal i GAS, strukturerad långtidsuppföljning och informationsträffar med företrädare för socialtjänsten.

Rällsögårdens klienter – en målgruppsbild utifrån ASI/MAPS-data insamlade åren 2001–2005 (2.2005/0058.2) Ingår som en del i vårdkedjeprojektet.

Behandlingshemmet Rällsögården

Projektledare: Caisa Lyly, Rällsögården

Vetenskaplig ledare: Erik Flygare, Örebro universitet

Projektid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 57 000 kronor

Projektets syfte är att förbättra förutsättningarna för uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av Rällsögårdens verksamhet. Tanken är att undersöka kvalitén på data över tid i relation till implementeringsprocessen samt att göra en målgruppsbild utifrån data. Genom att beskriva målgruppen skall i förlängningen den vård och behandling som sker på institutionen följas upp och utvärderas.

DOK-projektet 2006 (3.2003/0042.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Vera Segraeus, FoU

Projektid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 125 000 kronor

DOK är ett system för dokumentation och utvärdering av klienter och insatser inom missbrukarvården i Sverige. Dokumentationen skall kunna ligga till grund för självutvärdering på enskilda behandlingsenheter och för behandlingsplanering samtidigt som den skall ge grundläggande epidemiologisk information på nationell nivå. DOK-intervjuer genomförs på alla klienter inom SiS LVM-vård vid inskrivning, § 27-placering och utskrivning. För klienter som genomgått vård/behandling görs uppföljningsintervjuer sex månader efter utskrivning på ett urval av institutioner enligt överenskommelse. All information från intervjuerna samlas i ett centralt forskningsregister på FoU för analys, rapportering och forskning. Resultat från inskrivningsintervjuerna redovisas i årliga rapporter. Ett arbete pågår i samarbete med statistiska institutionen vid Stockholms universitet för datareduktion (att kombinera svar på ett antal frågor till index) i inskrivningsformulär. Under år 2005 gjordes en första kartläggning av DOK som instrument för självutvärdering via enkät till samtliga enheter. Konferenser för informationssyfte hålls för DOK-ansvariga på institutionerna.

DOK 2006; uppföljning (3.2005/0068.2) *Ingår som en del i vårdkedjeprojektet*

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare och vetenskaplig ledare: Vera Segraeus, FoU

Projektid: 2006-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 260 000 kronor

Uppföljning av vårdkedjeprojektets klienter 12 månader efter inskrivning, det vill säga efter 6 månaders eftervård då projektet avslutas. Det bedöms röra sig om cirka hundra klienter med ett visst bortfall, sammanlagt blir det cirka sjuttio intervjuer.

Övrigt

Hälso- och sjukvårdskonferens (3.2004/0139.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Kontaktperson: Anita Andersson, Vård- och behandlingsenheten

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 200 000 kronor

För att utveckla hälso- och sjukvårdsarbetet inom SiS LVM-vård hölls en tvådagars konferens i november 2005 för medicinskt ansvariga sjuksköterskor, läkare och institutionschefer. Konferensens fokus var medicinskt kvalitets- och säkerhetsarbete. Under konferensen behandlades bland annat ämnen som riktlinjer för arbetet med avgiftning, uppföljning, medicinska checklistor och farmakologisk behandling av dubbeldiagnospatienter, samt nytt dokumentationssystem och drogtester. Representanter från Socialstyrelsen berättade om sitt riktlinjearbete och uppfattning om Subutex och dess konsekvenser för LVM-vården.

Verksamhetsövergripande projekt

Forskningsinformation (3.2000/0078.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Tarja-Liisa Leiniö, FoU

Projektid: 2001-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 2 995 000 kronor

I syfte att utveckla och stärka vård och behandling av ungdomar och vuxna missbrukare sprider SiS på olika sätt resultat från forskning och utveckling. Den viktigaste målgruppen är behandlingspersonalen vid SiS institutioner. Viktiga vägar att nå ut med information är seminarier, konferenser, rapportutgivning och kunskapsöversikter. SiS har tre rapportserier, en forskningsserie, en serie *SiS följer upp och utvecklar* samt Allmän SiS-rapport där vissa FoU-projekt utges.

Vidareutveckling av databaser för DOK och ADAD (3.2001/0042.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Malin Arneng, FoU

Projektid: 2002-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 3 559 730 kronor

Sedan februari 1999 har arbete med att utveckla databaser för ADAD och DOK pågått vid SiS FoU. Efter en förstudie konstaterades att de befintliga datasystemen inte uppfyllde godtagbara krav och inte skulle klara uppgraderingar i samband med millennieskiftet. En omfattande kravanalys genomfördes där behov från behandlare, verksamhet och forskning kartlades.

Beslut fattades att systemen skulle utvecklas och personal med programmerarkompetens projektanställdes. Utvecklingen av systemen består av fem faser. De tre första faserna, utveckling av kompletta inmatningsprogram för institutionerna, utveckling av individuttag för institutionerna samt utveckling av statistikmodul för institutionerna, har helt eller delvis genomförts under perioden 1999–2001. Aktuellt projekt avser medel för utvecklandet av verktyg för centrala uttag ur databaserna, transformationsverktyg, administrationsverktyg samt dokumentation av hela systemet.

Stöd till utvecklingsprojekt (3.2003/0026.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Stefan Nordqvist och Tarja-Liisa Leiniö, FoU

Projekttid: 2004-01-01–2004-12-31

Beviljade medel: 40 000 kronor

Syftet med projektet var att ge stöd i projektplanering, genomförande och avrapportering. Projektet genomfördes i form av fyra möten. Mötena riktade sig främst till representanter från nyligen startade utvecklingsprojekt. Fokus på första mötet var projektarbete, planering, administration och dokumentation av projekt samt avgränsning mot den löpande verksamheten. Vid andra mötet diskuterade deltagarna en detaljerad projektplan som de hade skrivit. Det tredje mötet tyngdpunkt låg vid hur resultat i ett utvecklingsprojekt dokumenteras och avrapporteras. Sista och fjärde mötet hade karaktären av en öppen diskussion i seminarieform där deltagarna berättade om arbetet i de olika utvecklingsprojekten som fortskred. Kostnaderna för projektet avsåg hyra av lokal för möten samt förtäring.

Registeruppföljning av klienter (3.2003/0071.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare: Tarja-Liisa Leiniö och Stefan Nordqvist, FoU

Projekttid: 2004-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 450 000 kronor

Inskrivning och vistelse vid SiS-institution syftar bland annat till att bryta en negativ social situation och/eller individers cirklar av antisocialt och avvikande beteende. Klienter vid SiS institutioner utgör en socialt utsatt och psykologiskt sårbar grupp. Insatser och åtgärder under vistelseperioden avser bland annat att rusta individen för ett självständigt liv i samhället och skapa förutsättningar för en positiv utveckling. I dagsläget finns begränsade kunskaper inom SiS som myndighet om klienters fortsatta utveckling efter utskrivning från institution. Ansökan avser en uppföljningsstudie av tidigare klienter vid SiS institutioner. Studien innefattar både vuxna missbrukare (LVM) och ungdomar (LVU). Data och information kommer att inhämtas från ett antal register (från BRÅ, EPC, SCB, Socialstyrelsen). Huvudsyftet är att ur ett myndighetsperspektiv undersöka tidigare klienters nuvarande sociala situation och livsvillkor samt samhälleliga insatser efter utskrivning från SiS-institution. Under den sökta tidsperioden kommer den ingående populationen att definieras och avgränsas. Vidare kommer relevanta register att inventeras och data struktureras. Därefter kommer bearbetning och analys att påbörjas.

Stimulansmedel för SiS arbetsgrupper (3.2004/0137.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Tomas Ring, Vård- och behandlingsenheten

Projekttid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 550 000 kronor

Inom myndigheten fanns det under projekttiden åtta arbetsgrupper; utveckling av arbetet med psykiskt störda missbrukare inom LVM-vården, utveckling av flick- och kvinnoperspektivet inom SiS institutionsvård, missbruksarbetet inom SiS ungdomsvård, utslussning och eftervårdsarbetet inom SiS institutioner, utredningsverksamhet inom SiS ungdomsvård, utveckling av arbetet med ungdomar med en neuropsykiatrisk problematik och/eller motsvarande psykiatrisk tilläggsproblematik, slutna ungdomsvård (LSU) och utveckling av akutverksamhet inom SiS ungdomsvård. Dessa områden har bedömts som angelägna att utveckla. Grupperna behöver stöd för att genomföra sina uppdrag. Det handlar om intern vidareutveckling, kompetensutveckling, kunskapsöverföring, konferenser och studiebesök. Arbetsgrupperna har lämnat sina förslag till SiS ledning. Rapporterna ligger på SiS intranät.

Fysiska miljöns betydelse inom tvångsvården (3.2004/0142.2)

Statens institutionsstyrelse, FoU

Projektledare och vetenskaplig ledare: Thorbjörn Laike, Miljöpsykologiinstitutet för arkitektur Lunds tekniska högskola

Projektid: 2005-01-01–2005-12-31

Beviljade medel: 230 000 kronor

Syftet med projektet var att utreda vilken miljöpsykologisk kunskap som finns och kan användas för att förbättra villkoren för alla som berörs av LVU, LVM och LSU, samt illustrera möjlig praktisk användning av dessa kunskaper. Kunskapsöversikten kommer att fokusera samband mellan den fysiska miljöns utformning och behandlingsresultat. En litteraturgenomgång av miljöpsykologiska och andra relevanta publikationer av betydelse för problemområdet vård av ungdomar på institution skall genomföras av Lunds Tekniska högskola, Institutionen för Arkitektur. I projektplanen ingår även att kommentera och illustrera ett antal miljöegenskaper som kan ha betydelse och underlätta vid planering och ombyggnad av institutioner. Projektet är avrapporterat i SiS följer upp och utvecklar 2/06. *Rum för återanpassning. Den fysiska miljöns betydelse inom ungdomsvården – en miljöpsykologisk översikt*, av Jan Janssens och Thorbjörn Laike.

Kvalitet och kvalitetsutveckling inom SiS (3.2004/0140.2)

Statens institutionsstyrelse, Planeringsavdelningen

Projektledare: Bo Edvardsson, TjänsteUtveckling i Karlstad

Projektid: 2005-01-01–2006-12-31

Beviljade medel: 1 180 000 kronor

Kvalitetsprojektet syftar till att utveckla SiS verksamhet och dess kvalitet. Projektet skall påverka verksamhetsplaneringen (VP) och förbättra kopplingen mellan målen i regleringsbrevet, SiS övergripande mål och institutionernas VP. Projektet beräknas leda till att SiS på ett bättre sätt kan precisera och utveckla sina tjänster. Tjänsterna skall beskrivas i form av tjänstekoncept och tjänstekartor. Chefer och medarbetare på huvudkontoret och vid institutionerna har fått en tredagars utbildning om centrala begrepp m m. Utbildningen har även fokuserat på bemötande, värderingar och förhållningssätt till klienter, socialtjänst och andra intressenter.

En arbetsgrupp har utformat ett kvalitetssystem för SiS som beskriver hur myndigheten arbetar för att säkerställa hög kvalitet i vården på SiS institutioner. Beslut om införandet fattas i oktober 2006. Systemet implementeras i organisationen under hösten med extern information i februari–mars 2007. En del i kvaliteten är att utveckla myndighetens system för att hantera, sammanställa och följa upp klagomål. I februari 2006 introducerades arbetsgruppens

förslag på ett urval av institutioner. Råd och riktlinjer för klagomålshanteringen inom SiS kommer att tas fram. Dessa implementeras tillsammans med kvalitetssystemet under hösten 2006.

Förteckning över rapporter från utvecklingsprojekt

Utgivna i serien Allmän SiS-rapport

- 2006:3 Årsrapport DOK 04. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under år 2004.
Tabeller
- 2006:2 ADAD-intervjuer 1997–2004. Förändringar i ungdomars bakgrund, livssituation och
behandlingsbehov.
- 2005:9 Årsrapport ADAD 2004. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem under
år 2004. Tabeller
- 2005:8 Barnmorskors kompetens, en resurs i behandling? Erfarenheter från LVM- och LVU-
vården vid Lunden. *Eva Robertson*
- 2005:6 Del av ett sammanhang. Att arbeta med klienters nätverk under och efter LVM.
Ell-Marie Wärmegård
- 2005:3 Ny kontakt: Ett samarbetsprojekt mellan Riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare
och Statens institutionsstyrelse. *Michel Devillaz och Emma Martinsson*
- 2005:2 Årsrapport DOK 03. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under år 2003.
Tabeller
- 2005:1 Årsrapport ADAD 03. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem under år
2003. Tabeller
- 2004:11 Aktuell forskning om verksam missbruksvård. En konferens anordnad av SiS i
september 2004. *Jessica Rydén*
- 2004:7 Årsrapporter DOK 02. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under år 2002.
- 2004:4 Årsrapport ADAD 02. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem 2002.
- 2004:3 Årsrapport ADAD 01. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem 2001.
Tabeller.
- 2004:1 Att implementera ett klient- och åtgärdsinstrument på en LVM-institution. Möjligheter
och hinder. *Harriet Lundefors Oscarsson*
- 2003:1 Sex månader efteråt. Uppföljning vid Behandlingshemmet Rällsögården. *Christina
Pettersson*
- 2002:6 Behandlingsplanering utifrån ASI och MAPS. En kvalitativ studie på Rällsögården.
Caisa Lyly och Maria Skoglund
- 2002:3 Sex månader efteråt. Uppföljning vid Hornö LVM-hem. *Lena Falk*
- 2002:2 Problemsyndrom hos flickor på särskilda ungdomshem. *Marie-Louise Körlof*
- 2001:10 Problem i sammanfattande mått i ASI. *Ingegerd Jansson*
- 2001:9 Relationernas möjligheter. En pilotstudie av Fortunagårdens nätverksarbete. *Bo
Helsing*
- 2001:8 Utbildning i familje- och nätverksarbete vid särskilda ungdomshem. *Margareta Hydén*
- 2001:3 Socialtjänstenkät, ungdom. Utvärdering av SiS ungdomsvård ur ett brukarperspektiv.
Nils Åkesson
- 2001:2 Dokumentation som verktyg. Att förbättra kvaliteten i arbetet genom att skriva. *Lars
Malmqvist*
- 2000:4 Zigeniska pojkar på Långanässkolan. *Sven Peters*
- 1999:2 Hur gick det? En uppföljning av utvecklingsprojekt vid SiS 1993–1997 *Inga-Lill
Uggla*
- 1998:2 Utslussning och eftervård vid de särskilda ungdomshemmen. *Nils Stenström*
- 1997:6 Att arbeta med flickor på institution – att tillgodose flickors särskilda behov av
behandlingsinsatser. *Weddig Runquist*

1995:3 Att arbeta med familjer. Rapport från ett utvecklingsprojekt vid Högantorp. *Cathrin Kindel och Tomas Kultti*

Utgivna i forskningsserien

05:3 Påverkan eller total förändring? Kritik av en förhållning med avstamp i ett program mot missbruk och kriminalitet. *Göran Johansson*

98:2 Ett § 12-hem för flickor. Omdefinitioner inom ungdomsvården. *Berit Andersson*

98:1 LVM-vårdens kvalitet enligt socialtjänstens bedömning. *Arne Gerdner*

Utgivna i serien SiS följer upp och utvecklar

2/06 Rum för återanpassning. Den fysiska miljöns betydelse inom ungdomsvården – en miljöpsykologisk översikt. *Jan Janssens och Thorbjörn Laike*

1/06 Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993–2003. En litteraturgenomgång. *Petra Ulmanen, Gunvor Andersson*

3/05 Flickor i tvångsvård. Utvärdering av tolvstegsinriktad § 12-vård. *Arne Kristiansen*

2/05 ADAD. Uppföljning 2000–2002. *Stefan Nordqvist*

1/05 Från tvång till frihet. Uppföljning av SiS missbrukarvård. *Jonas Larsson och Vera Segraeus*

5/04 MAPS. En metodik för att göra dokumentation användbar i behandling. *David Öberg*

4/04 Institutionbaserad LVM-forskning. 12 år av forskning, utredning och utvärdering vid Karlsvik. *Björn Sallmén*

3/04 Kvinnliga LVM-klienters vård på institution. En studie vid Lunden, Rebecka och Runnagården. *Tom Palmstierna*

2/04 DOK 01. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under år 2001 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.

1/04 Från miljöterapi till KBT. Institutionsbehandling av kriminella pojkar. *Bengt Daleflod och Martin Lardén*

5/03 Årsrapport ADAD 00. Nyinskrivna ungdomar på särskilda ungdomshem under 2000 – bakgrund, livssituation och behandlingsbehov.

4/03 Kontaktmannaskap. Emotionella upplevelser hos behandlingsassistenter inom LVM-vården. *Anita Helgesson*

3/03 Det finns inga hopplösa fall, eller ...? Unga kvinnors möte med vården inom SiS. *Mai-Louise Björk och Inger J:son Knodt*

2/03 Att bedöma risk för återfall bland antisociala unga. En kunskapsöversikt. *Niklas Långström*

1/03 Psykisk och somatisk belastning hos tvångsvårdade kvinnor. LVM- och LVU-vårdade kvinnor vid Lunden. *Irène Jansson och Mats Fridell*

4/02 SCL-90. Svensk normering, standardisering och validering av symtomskalan. *Mats Fridell, Zvonimir Cesarec, Monica Johansson och Stine Malling Thorsen*

3/02 Barfotabarn. Flickors vandring från LVU till LVM. *Anette Kindstrand och Tomas Theorin*

2/02 Unga förövare av sexuella övergrepp. Tunagårdens behandlingsmodell. *Åsa Jeppsson, Inga Tidefors Andersson och Eva Löwdahl*

1/02 Årsrapport ADAD 99. Nyinskrivna ungdomar på särskilda ungdomshem under 1999 – bakgrund, livssituation och behandlingsbehov.

- 3/01 Årsrapport DOK 00. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under år 2000 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 2/01 Flickan och hästen – bilder från ett hem för särskild tillsyn. *Sven Forsling*
- 1/01 Årsrapport ADAD 98. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem under 1998 – bakgrund, livssituation och behandlingsbehov.
- 5/00 Tiden på Älvan och ett år efter ... 25 pojkars syn på vistelsen samt uppföljning ett år efter utskrivning. *Anna Michanek, Marianne Kristiansson, Rose-Marie Westermark och Bella Machado*
- 4/00 Årsrapport DOK 99. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under 1999 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 3/00 Utfall och kvalitet inom LVM-vården. Uppföljning av Lunden och Älvgården. *Arne Gerdner*
- 2/00 Årsrapport DOK 98. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under 1998 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 1/00 Årsrapport ADAD 97. Ungdomar som skrivits in på särskilda ungdomshem under 1997 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 6/99 Beroende av droger – utsatt för övergrepp. *Anders Nyman*
- 4/99 Behandling av adopterade barn på särskilt ungdomshem. *Jan-Åke Eriksson och Inger Sundqvist*
- 2/99 Med familjen för förändring. Institutionsbaserat familjearbete. *Martha Kesthely*
- 1/99 Årsrapport DOK 97. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under 1997 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 3/98 Årsrapport DOK 96. Personer inskrivna vid LVM-institutioner under 1996 – bakgrund, livssituation och vårdbehov.
- 2/98 Bli sedd, välja väg och förändras. Utvärdering av utredningsarbetet vid Villa Ljungbacken. *Göran Sandell och Jeanette Olsson*
- 1/98 Rällsögården. 40 års verksamhet vid ett behandlingshem för vuxna missbrukare. *Kerstin Möller, Arne Gerdner, och Anita Oskarsson*